

Ι.Μ. Καστορίας: Η Α΄ Συνεδρία των Δ΄ Καραβαγγελείων

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καστορίας

Το πρωί της Πέμπτης, 12 Φεβρουαρίου 2026, δευτέρα ημέρα των Δ΄ Καραβαγγελείων της Ιεράς Μητροπόλεως Καστορίας, πραγματοποιήθηκε η Α΄ Συνεδρία με θέμα: «Καστοριά και Μετέωρα: Ιστορικο-πολιτισμικοί δεσμοί και προοπτικές».

Η Α΄ συνεδρία έλαβε χώρα στο Νεανικό Κέντρο της Ιεράς Μητροπόλεως Καστορίας.

Την συνεδρίαση παρακολούθησαν οι Σεβασμιώτατοι Μητροπολίτες Σταγών και Μετεώρων κ. Θεόκλητος, Φθιώτιδος κ. Συμεών, Καστορίας κ. Καλλίνικος, ο Θεοφ. Επίσκοπος Τανάγρας κ. Απόστολος, ο εκπρόσωπος του Αντιπεριφερειάρχη κ. Θεοφύλακτος Ζυμπίδης, η πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου κ. Ιωάννα Κύρου, εκπρόσωποι του Στρατού, φορέων και αρκετός κόσμος.

Συντονιστής και πρόεδρος της συνεδριάσεως ήταν ο Διευθυντής Πρωτοβάθμιας Εκπαιδεύσεως Καστοριάς κ. Αναστάσιος Ξανθόπουλος.

Οι εισηγητές και οι αντίστοιχες εισηγήσεις τους ήταν:

- Ο κ. Κωνσταντίνος Βαφειάδης, Διευθυντής της Ακαδημίας Θεολογικών και Ιστορικών Μελετών Αγίων Μετεώρων: «Ο Άγιος Ιωάσαφ (Ιωάννης Δούκας Ούρεσης Παλαιολόγος), τα Μετέωρα και η Καστοριά».
- Ο κ. Ιωάννης Σίσσιου, διδάκτωρ Καλών Τεχνών: «Οι αγιογράφοι των Μετεώρων και της Καστοριάς».
- Ο Αρχιμ. π. Στέφανος Σχοινάς: «Το Κειμηλιαρχείο της Ιεράς Μητροπόλεως Καστοριάς».
- Ο κ. Νικόλαος Αλχασίδης: «Αποτελέσματα προγράμματος Υιοθεσίας Ιερών Ναών».
- Ο κ. Εμμανουήλ Κουτσιαύτης: «Προσωπικότητες Καστοριάς με παγκόσμια και πανελλήνια ακτινοβολία».
- Ο Πρωτοπρ. π. Ελευθέριος Στυλίδης, Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος της Ι. Μ. Καστοριάς: «Τα πορίσματα του Φόρουμ για τη Βυζαντινή Καστοριά».
- Ο Αρχιμ. π. Παύλος Λαζόγκας: «Τα σύγχρονα εκκλησιαστικά μνημεία τέχνης».

Τη συνεδρία έκλεισε ο πρόεδρος της Εταιρείας Τουρισμού Δυτικής Μακεδονίας κ. Θεοφύλακτος Ζυμπίδης, εκπροσωπώντας τον Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Καστοριάς κ. Δημήτριο Σαββόπουλο.

Περίληψεις ομιλητών Α΄ Συνεδρίας Δ΄ Καραβαγγελείων 2026

- Ο κ. **Κωνσταντίνος Βαφειάδης** στην ομιλία του αναφέρθηκε στη μορφή του οσίου Ιωάσαφ, κατά κόσμον Ιωάννη Δούκα Παλαιολόγου, μίας από τις σημαντικώτερες οσιακές προσωπικότητες του ύστερου βυζαντινού κόσμου. Παρουσίασε την καταγωγή του από επιφανείς δυναστικούς οίκους των Βαλκανίων, την πολιτική του πορεία ως συναυτοκράτορα και τη σύντομη αλλά επιτυχημένη βασιλεία του στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία, καθώς και τις ιστορικές πηγές που μαρτυρούν τη δράση και την εποχή του.

Στη συνέχεια αναπτύχθηκε η απόφασή του να εγκαταλείψει την εγκόσμια εξουσία

σε νεαρή ηλικία και να αφιερωθεί στον μοναχικό βίο στο Μεγάλο Μετέωρο, λαμβάνοντας το όνομα Ιωάσαφ υπό την πνευματική καθοδήγηση του οσίου Αθανασίου του Μετεωρίτου. Τονίσθηκε η αρετή, η ταπείνωση και η πνευματική του ηγεσία, όπως καταγράφονται σε σύγχρονες μαρτυρίες, καθώς και η διαρκής τιμή που του αποδόθηκε από την Εκκλησία και τους πιστούς.

Τέλος, επισημάνθηκε η σημασία της μνήμης του οσίου Ιωάσαφ τόσο ως αγίου της Εκκλησίας όσο και ως τελευταίου βασιλέως της περιοχής, με πρόσκληση προς τους πιστούς να διατηρούν ζωντανή την ευλάβεια και την τιμή προς το πρόσωπό του.

- Ο **κ. Ιωάννης Σίσσιου** στην εισήγησή του αναφέρθηκε στη διαμόρφωση τοπικών σχολών στη βυζαντινή τέχνη και ιδιαίτερα στην περίπτωση της Καστοριάς, όπου, λόγω ιδιαιτέρων ιστορικών και κοινωνικών συνθηκών, αναπτύχθηκε μια τοπική καλλιτεχνική παράδοση με συνέχεια και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Τόνισε τη σημαντική γεωγραφική θέση της πόλεως ως κόμβου επικοινωνίας και πολιτισμικών ανταλλαγών, γεγονός που συνέβαλε στην πνευματική και καλλιτεχνική της άνθηση.

Στη συνέχεια επεσήμανε ότι τα προνόμια που εξασφαλίσθηκαν κατά την οθωμανική κατάκτηση και οι σχετικά ευνοϊκές συνθήκες ζωής επέτρεψαν τη συνέχιση της καλλιτεχνικής δημιουργίας κατά το πρώτο μισό του 15ου αιώνας. Παρά τις δυσκολίες της εποχής, παρατηρήθηκε έντονη πολιτιστική και πνευματική δραστηριότητα, η οποία εκφράσθηκε μέσα από χαρούμενες μορφές, πλούσια χρωματική κλίμακα και εικονογραφικές επιλογές που δήλωναν εσωτερική αντίσταση και δημιουργικότητα.

Τέλος, υπογράμμισε ότι τα έργα των καλλιτεχνών της Καστοριάς, από τους Αγίους Τρεις έως τα μνημεία των Μετεώρων, μπορούν να συγκριθούν με σημαντικά δημιουργήματα του 14ου αιώνας και συνέβαλαν στη διαμόρφωση εικαστικών προτύπων που επικράτησαν σε όλον τον 15ο αιώνα, ενσωματώνοντας στοιχεία της αρχαιοτέρας και της συγχρόνου ελληνικής καλλιτεχνικής παραδόσεως.

- Ο **π. Στέφανος Σχοινάς** στην εισήγησή του αναφέρθηκε στα πολύτιμα εκκλησιαστικά κειμήλια που φυλάσσονται στα σκευοφυλάκια της Ιεράς Μητροπόλεως Καστοριάς και τα οποία αναμένουν τη μεταφορά και την ανάδειξή τους στο υπό ίδρυση κειμηλιαρχείο. Τόνισε ότι η απουσία ενός τέτοιου χώρου από την πόλη αποτελεί σημαντική έλλειψη, επισημαίνοντας παράλληλως τις ενέργειες του Μητροπολίτου κ. Καλλινίκου για την υλοποίηση του έργου.

Στη συνέχεια επεσήμανε ότι έχει ήδη εκπονηθεί ώριμη μουσειολογική και μουσειογραφική μελέτη, σύμφωνα με την οποία τα εκθέματα θα οργανώνονται σε

τρεις θεματικές ενότητες, ώστε ο επισκέπτης να μπορεί να κατανοήσει τόσο τη λειτουργική τους χρήση μέσα στον χρόνο και τον χώρο όσο και τη διαχρονική τους αξία.

Τέλος, υπογράμμισε ότι μέσα από την παρουσίαση αυτή αναδεικνύεται η ζωντανή συνέχεια της ρωμαϊκής παραδόσεως, η οποία παραμένει ενεργή και δημιουργική έως τις ημέρες μας.

- Ο **κ. Νικόλαος Αλχασίδης**, στην εισήγησή του, αναφέρθηκε στον μοναδικό πλούτο των μνημείων της Καστοριάς και στις πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν για την ανάδειξή τους. Τόνισε ότι, αναγνωρίζοντας τη σημασία αυτού του πολιτιστικού αποθέματος, ο Μητροπολίτης Καστοριάς κ.κ. Καλλίνικος προχώρησε το 2023 στη σύσταση ειδικής επιτροπής για τη διαμόρφωση εκπαιδευτικού προγράμματος με στόχο την πανελλήνια προβολή των μνημείων της Περιφερειακής Ενότητας Καστοριάς.

Στη συνέχεια παρουσίασε τα αποτελέσματα της μέχρι σήμερα εφαρμογής του προγράμματος και ανέδειξε τις προοπτικές περαιτέρω εξελίξεώς του. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στη σύνδεσή του με τις αρχές του ενεργού πολίτη, τους 17 στόχους βιωσίμου αναπτύξεως του ΟΗΕ, καθώς και με τα προγράμματα τοπικής ιστορίας και γεωγραφίας που προτάθηκαν για την τρέχουσα σχολική χρονιά από το ΥΠΑΙΘΑ.

Τέλος, υπογράμμισε τη σημασία της συνέχισεως και ενισχύσεως της δράσεως αυτής, ώστε η πολιτιστική κληρονομιά της Καστοριάς να καταστεί ζωντανό εκπαιδευτικό και κοινωνικό εργαλείο για τη νέα γενιά.

- Ο **κ. Εμμανουήλ Κουτσιαύτης** στην εισήγησή του, εξέτασε τις προσωπικότητες που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με την Καστοριά και οι οποίες υπερέβησαν τα τοπικά όρια, αποκτώντας πανελλήνια και, σε αρκετές περιπτώσεις, διεθνή ακτινοβολία. Τα πρόσωπα αυτά λειτουργούν ως φορείς ιστορικής μνήμης, αξιών και πολιτισμικής συνέχειας, συγκροτώντας έναν ζωντανό ιστό που συνδέει το τοπικό με το οικουμενικό και το παρελθόν με το παρόν.

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε στον πνευματικό πλούτο της περιοχής, καθώς σημαντικός αριθμός αναγνωρισμένων αγίων της Εκκλησίας, όπως οι: Γρηγόριος Παλαμάς, Γεράσιμος Παλλαδάς κ. α. συνδέεται με την Καστοριά, γεγονός που καταδεικνύει τη μακραίωνη εκκλησιαστική και πνευματική της παράδοση. Παράλληλα, αναδεικνύονται ιστορικές μορφές με ευρύτερη εμβέλεια, όπως ο Ιουστινιανός, ο Αλέξιος Α΄ Κομνηνός, η Άννα Κομνηνή και ο Ίων Δραγούμης κ. α. οι οποίοι, μέσω καταγωγής ή ιστορικών δεσμών, εντάσσονται στο ευρύτερο αφήγημα της τοπικής

ταυτότητας. Εξετάζεται επίσης η συμβολή της Καστοριάς στην οικονομική και κοινωνική ιστορία μέσω της γουνοποιίας, τομέα που προσέδωσε διεθνή αναγνώριση στην πόλη, καθώς και η δράση ευεργετών και εμπόρων που ενίσχυσαν το Γένος και την Εκκλησία, όπως π.χ. ο Μανωλάκης ο Καστοριανός κ. α.

Τόνισε ότι μέσα από τα ονόματα αυτά, η Καστοριά αναδεικνύεται όχι μόνο ως τόπος ιστορικής μνήμης, αλλά και ως τόπος παραγωγής πολιτισμού, όπου το όνομα αποκτά διαχρονική αξία όταν συνδέεται με έργο, παιδεία και δημιουργία. Στον πνευματικό και καλλιτεχνικό τομέα, ανέφερε, γίνεται στη Σχολή Ζωγραφικής Καστοριάς και σε λόγιες μορφές, όπως ο Αθανάσιος Χριστόπουλος κ. α. οι οποίοι συνέβαλαν καθοριστικά στην καλλιέργεια της παιδείας και της πολιτισμικής ταυτότητας.

Τέλος, υπογράμμισε ότι τα ονόματα των προσωπικοτήτων αυτών δεν αποτελούν απλώς ιστορικές μνήμες, αλλά δυναμικό κεφάλαιο πολιτιστικής ανάπτυξης και αυτογνωσίας. Η ανάδειξή τους συνιστά πράξη τιμής προς το παρελθόν και ταυτόχρονα προϋπόθεση δημιουργικής συνέχειας, ώστε η Καστοριά να διατηρεί ενεργό ρόλο στον σύγχρονο εθνικό και διεθνή πολιτισμικό διάλογο.

• Ο **π. Ελευθέριος Συτιλίδης**, στην εισήγησή του, μετέφερε τους απόηχους του Φόρουμ Θρησκευτικού Τουρισμού «Βυζαντινή Καστοριά», αναδεικνύοντας την ιδιαίτερη ταυτότητα της πόλεως, όπου η ιστορία, η τέχνη, η πίστη και το φυσικό τοπίο συνυπάρχουν ως ζωντανή εμπειρία. Τόνισε ότι το Φόρουμ απετέλεσε μια ουσιαστική πρωτοβουλία για την ανάδειξη της πνευματικής και πολιτιστικής κληρονομιάς της Καστοριάς, με καθοριστική τη συμβολή της Ιεράς Μητροπόλεως και του Μητροπολίτου κ. Καλλινίκου, ο οποίος ενέπνευσε τη συνεργασία των τοπικών φορέων και τη διαμόρφωση κοινού οράματος για το μέλλον.

Στη συνέχεια παρουσίασε το περιεχόμενο των εισηγήσεων, επισημαίνοντας ότι αρχαιολόγοι, ιστορικοί τέχνης, πανεπιστημιακοί, θεολόγοι και ειδικοί του τουρισμού ανέδειξαν τη ναοδομία, την εικονογραφία, την πνευματική παράδοση, την εκπαιδευτική ιστορία και τις σύγχρονες αναπτυξιακές προοπτικές της περιοχής. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στη μοναστική ζωή, στη σημασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, στις δυνατότητες διεθνούς προβολής και στη σύνδεση του θρησκευτικού τουρισμού με τη ζωντανή εμπειρία της πίστεως και της τοπικής ταυτότητας.

Τέλος, υπογράμμισε ότι το Φόρουμ δεν απετέλεσε απλώς ένα γεγονός, αλλά αφετηρία για μια δυναμική πορεία αναδείξεως της Καστοριάς ως διεθνούς κέντρου θρησκευτικού και πολιτιστικού τουρισμού, εκφράζοντας ευγνωμοσύνη προς όλους τους συντελεστές και ιδιαιτέρως προς τον Σεβ. Μητροπολίτη κ. Καλλίνικο για την

έμπνευση, τη στήριξη και το όραμά του για το μέλλον της πόλεως.

- Ο **π. Παύλος Λαζόγκας** στην ομιλία του αναφέρθηκε στη σημασία των συγχρόνων εκκλησιαστικών μνημείων ως φορέων μνήμης, πίστεως και πολιτισμικής ταυτότητας, επισημαίνοντας ότι το μνημείο δεν αποτελεί απλώς κατάλοιπο του παρελθόντος, αλλά ζωντανή έκφραση της παραδόσεως που συνεχίζεται δημιουργικώς σε κάθε εποχή. Παρουσίασε παραδείγματα από το Άγιον Όρος, τα Μετέωρα και την Καστοριά, τα οποία μαρτυρούν τη διαρκή συνέχεια της εκκλησιαστικής τέχνης και αρχιτεκτονικής.

Τέλος, τόνισε τη διπλή ευθύνη διαφυλάξεως των παλαιών μνημείων και δημιουργίας νέων, ώστε η παράδοση να παραμένει ζώσα και ενεργή στο μέλλον.

